

KOKOOMUKSEN LÄHIAJAN TAVOITEOHJELMA

Hyväksytty Kokoomuksen puoluevaltuuston kokouksessa Tuusulassa 6.8.1972.

I Yksilön turvallisuus

1. YKSILÖLLISYYS JA HENKINEN TURVALLISUUS

Ihmisten keskeisiä ominaisuuksia on tietoisten valintojen tekeminen silloin, kun joudutaan ratkaisemaan erilaisten vaihtoehtojen välillä. Tämä tietoisuus perustuu kolmeen tekijään, yksilön tietomäärään, yhteiskunnassa vallitsevaan sääntöjen järjestelmään ja hänen persoonallisiin ominaisuuksiinsa. Yksilön edellytyksiin suorittaa valintoja vaikuttaa oleellisesti se tausta, jonka koti, kasvatus ja ympäristötekijät muodostavat.

Voidakseen suorittaa henkilökohtaisia valintoja yksilön on voitava luottaa yhteiskunnassa vallitseviin sääntöihin. Yksilön turvallisuuden kannalta merkityksellisiä ovat ne tiedot ja asenteet, joiden avulla hän mieltää yhteiskunnassa vallitsevan todellisuuden.

Yksilöllisyyden turvaamiseksi on

- yhteiskunnan jäsenille voitava tarjota mahdollisimman laajasti ja monipuolisesti tietoja kaikista yhteiskunnallisista, ammatillisista ja yksilön persoonallisuutta rikastuttavista kysymyksistä,
- huolehdittava siitä, että yksilöt eivät mielipiteittensä tai muiden valintojensa takia joudu sorrettiin tai eristettyyn asemaan,
- yksilöiden voitava toteuttaa persoonallisuutensa erityispiirteitä mahdollisimman laajasti,
- yhteiskuntasuunnittelussa ja kaikessa yhteiskunnan kehittämisessä otettava huomioon lisääntyvä henkisen turvallisuuden tarve,
- huolehdittava yksilön mahdollisuuksista osallistua itseään koskevaan päätöksentekoon,
- luotava mahdollisuudet monimuotoiselle henkisten tarpeiden tyydyttämiselle
- koulutuksen ja kansalaiskasvatuksen ulotettava jokaiseen siten, että ne luovat edellytykset itsenäiseen asenteiden muodostamiseen,
- perhe-elämälle luotava hyvät edellytykset ja olosuhteet, koska kodilla, perheellä sekä niissä vallitsevilla ihmissuhteilla on keskeinen merkitys yksilön sisäisen perusturvallisuuden kehittymiselle.

2. YLEINEN SOSIAALITURVA

Sosiaalisella turvallisuudella ymmärretään yhteiskunnan taholta yksilöön kohdistuvia tukitoimenpiteitä sairauden, työkyvyttömyyden, työttömyyden tai vanhuuden saattaessa yksilön joko osittain tai kokonaan kykenemättömäksi huolehtimaan omasta tai huollettaviensa toimeentulosta. Tukitoimenpiteiden tarkoituksena on auttaa ihmisiä saavuttamaan mahdollisuus huolehtia omasta toimeentulostaan.

Yhteiskuntamme taloudellisen ja henkisen kehityksen myötä on sosiaalisen turvallisuuden kenttä avartunut puhtaasti sosiaaliturvaan liittyvien toimenpiteiden aluetta laajemmaksi. Nykyisin sosiaaliseen turvallisuuteen luetaan perinteisen sosiaaliturvan lisäksi mm. työolosuhteiden järjestely, työsuhdelainsäädäntö, vapaa-ajan ja lomien järjestely ja työaikojen sääntely.

Sosiaaliseen turvallisuuteen vaikuttavien lakien ja muiden säännösten kentän laajentuminen on tapahtunut asteittain, minkä seurauksena on jo nyt havaittavissa erittäin monimutkainen ja sekava säännösten verkko. Lainsäädännön monimutkaisuudesta johtuu, että sosiaaliturvaan liittyvät toimenpiteet ovat useiden eri viranomaisten ja elimien hoidettavana ilman, että näiden tehtävänjaossa vallitsisi tarpeellista koordinointia. Tästä johtuen sosiaaliturvan aiheuttamat hallintomenot muodostuvat kohtuuttoman korkeiksi ja sosiaalista turvallisuutta palvelevien varojen hyötysuhde alhaiseksi.

Sosiaaliturvaan liittyvien epäkohtien poistamiseksi olisi

- suoritettava sosiaaliturvaan liittyvän lainsäädännön kokonaisuudistus ja yhdenmukaistaminen laatimalla sosiaaliturvaan liittyvistä säännöksistä puitelaki,
- yhtenäistettävä sosiaaliturvaan liittyvien hallintoviranomaisten ja laitosten toimintaa,
- tehostettava sosiaalihakinnon toimintaa siten, että hallintomenojen osuus nykyisestä pienenee ja apua tarvitsevien käyttöön tuleva osuus valtion sosiaalimenoista nykyisestä kasvaa,
- luotava vähimmäistoimeentulojärjestelmä, joka takaa riittävän toimeentulon jokaiselle kansalaiselle,
- lisättävä ja parannettava sosiaaliturvaa koskevaa tiedotustoimintaa siten, että yksilöt tulevat tietoisiksi sosiaalilainsäädännön heille tarjoamista sosiaalipoliittisista eduista,
- kohdistettava erityistä huomiota perheiden, lasten ja yksinhuoltajien hyvinvoinnin turvaamiseen,
- saatettava lasten päivähoitokysymys ratkaisuun, joka turvaa lapsen edun ja takaa vanhemmille vapauden valita hoitomuodoista sopivimman,
- kiinnitettävä kasvavaa huomiota työturvallisuuden lisäämiseen työpaikoille ja pyrittävä turvallisuutta vaarantavien tekijöiden ennalta ehkäisyyn,
- tuettava sosiaalista työtä tekevien järjestöjen toimintaedellytysten kasvua,
- vähimmäistoimeentulojärjestelmää luotaessa on erityisesti turvattava vanhusten ja vajaatyökykyisten asema.

3. OIKEUS TYÖHÖN JA ANSIOON

Jokaisella työkykyisellä kansalaisella on oltava mahdollisuus työntekoon ja työstä on saatava oikeudenmukainen ansio. Yhteiskunnan tuotantorakennetta on pyrittävä kehittämään siten, että työtilaisuuksia olisi kaikille työtä haluaville riittävästi tarjolla kotimaassa. Niille kansalaisille, jotka työtilaisuuksien puutteen vuoksi ovat joutuneet hakeutumaan ulkomaille, on voitava tarjota mahdollisuus heidän niin halutessaan palata takaisin kotimaahan ja sijoittua kotimaisille työmarkkinoille.

Sen lisäksi, että jokainen on oikeutettu hakeutumaan haluamalleen alalle, on ammatin, työpaikan ja työnantajan vapaata valintaa pidettävä eräänä kansalaisten perusoikeutena. Työ on sekä yksilöiden toimeentuloa parantavana että koko yhteiskunnan kehitystä edistävänä tekijänä henkisen ja aineellisen hyvinvointimme perusedellytys.

Asennekasvatuksessa on tähdättävä siihen, että kaikki työnteko nähdään periaatteessa samanarvoisena. Työsuorituksesta tulevan palkkion perusteina on pidettävä ammatillista pätevyyttä, työn laatua ja vastuullisuutta sekä työn määrää.

Niille henkilöille, jotka eivät henkisten tai fyysisten ominaisuuksiensa perusteella voi sijoittua normaaleille työmarkkinoille, mutta jotka haluavat osallistua työelämään on voitava tarjota toisaalta heille sopivaa ammattikoulutusta ja toisaalta sopivia suojatyöpaikkoja.

Työn saannin ja jokaiselle kansalaiselle kuuluvan toimeentulon turvaamiseksi on

- jokaiselle työkykyiselle ja -ikäiselle tarjottava työhön sijoittumismahdollisuus kotimaassa,
- turvattava työnsaantimahdollisuudet jokaiselle asuinpaikkaan, henkilökohtaisiin ominaisuuksiin ja koulutukseen katsomatta,
- noudatettava sellaista palkkapolitiikkaa, ettei kukaan jää osattomaksi yleisestä hyvinvoinnin lisääntymisestä,
- palkkausperusteiden oltava naisille ja miehille samat,
- ulkomailta palaamaan halukkaille työntekijöille pyrittävä nopeasti luomaan työpaikkoja ja muuttoliikkeen nopeuttamiseksi edistettävä asuntotuotantoa työpaikkojen läheisyydessä.

4. OIKEUS ASUMISEEN

a. Asuntopolitiikka

Jokaisella kansalaisella on oltava kunnollinen asunto. Kokoomus korostaa asuntopolitiikassa yksilöiden palvelemista ja valintamahdollisuuksien lisäämistä. Riittävän asuntotuotannon turvaamiseksi on kannustettava talouksien säästämistoimintaa ja kehitettävä nykyistä asuntolainajärjestelmää. Yksityinen yritteliäisyys ja kilpailu sekä valtion lainaehtojen määräykset ovat tehokkaita keinoja riittävän korkeatasoisten ja samalla sosiaalisesti tarkoituksenmukaisten ja asumiskustannuksiltaan kohtuullisten asuntojen aikaansaamiseksi.

Tuotannon järkipäristäminen (rationalisointi) ja sen lisääminen turvaavat sen, että alan tuottavuus on kilpailukykyinen muihin yritysaloihin verrattuna ja että rakennusyritysten keskinäinen kilpailu johtaa hintojen kurissa pysymiseen.

Tämän vuoksi on

- luotava edellytykset eri tyyppisten asuntojen, erityisesti pientalojen, määrällisen vajauksen poistamiselle,
- suosittava pitkántähtäyksen tuotanto- ja rahoitussuunnittelua,
- ohjattava asuntotuotantoa erityisesti paikkakunnille, joilla työvoimapula johtuu asuntojen puutteesta,
- asuntojen hintojen alentamiseksi edistettävä rakennustuotannon teollistamista, tuotteiden suunnittelua sekä rakennus- ja palomääräysten tarkoituksenmukaista keventämistä ja niiden yhdenmukaista tulkitsemistä,
- luotava edellytykset rakennustonttialueiden hankintaan kohtuulliseen hintaan asuntorakennustoimintaa varten,

- tuettava asuntopoliittista tutkimustoimintaa,
- lopetettava oman asunnon verotus,
- muutettava huoneenvuokraustoimintaa koskevat säännökset sellaisiksi, että ne vuokralaiselle ja vuokranantajalle tasapuolisina luovat asumisturvaa ja mahdollistavat vuokra-asuntojen riittävän tarjonnan asuntomarkkinoilla,
- tuettava asuntojen osamaksujärjestelmän käyttöön ottamista ja kehittämistä,
- luotava edellytykset asunto-obligaatioiden liikkeelle laskulle ja asuntosijoitusosakeyhtiöiden perustamiselle, ohjattava säästäjien varoja asuntotuotantoon sekä säädettävä laki asuntosäästäntäpalkkioista ja asuntotuotannon verohuojennuksista,
- vähennettävä asuntojen poistumaa sekä saatettava vanhojen asuntojen saneeraus rahoituksellisesti tasavertaiseen asemaan uustuotannon kanssa,
- käytettävä työllisyysmäärärahoista entistä suurempi osa asuntotuotantoon,
- kehitettävä asuntotukijärjestelmää nykyistä oikeudenmukaisemmaksi ja joustavammaksi.

b. Yhdyskuntasuunnittelu

Valtakunnansuunnittelua on tehostettava. Valtakunnan eri osissa vallitsevat olosuhteet ja alueittaiset edellytykset on nykyistä enemmän otettava huomioon eri toimintojen sijoittelua suoritettaessa ja yhteiskunnallisia oloja kehitettäessä.

Maakunnallisen ja seutusuunnittelun on voitava nojautua valtakunnallisen suunnittelun antamiin puitteisiin ja suosituksiin.

Seudullisen suunnittelun rajaamissa puitteissa on kunnalliseen itsemääräämisoikeuteen perustuvaa maankäytön yleissuunnittelua voimakkaasti tehostettava.

Yhteiskunnan tulee lainsäädäntöä ja suunnittelua kehittämällä

- ohjata yhdyskunta- ja asuntosuunnittelua sellaiseksi, että vanhukset, sairaat, invalidit, opiskelijat ja muut erityisryhmät säilyttävät mahdollisimman hyvän kosketuksen muuhun yhteiskuntaan,
- edistää sellaista yhdyskuntien suunnittelua ja rakentamista, joka johtaa sosiaali- ja ikärakenteeltaan sekä muutoinkin tasapainoiseen yhdyskuntiin,
- lisätä kuntien päätösvaltaa kaava-asioissa ja nopeuttaa kaavoitusta niin, että kaavallisesti valmiiden rakennustonttien määrä on riittävä kysyntään verrattuna, jolloin hinnat pysyvät kohtuullisina,
- huolehtia siitä, että samanaikaisesti asuntorakentamisen kanssa taataan riittävä palveluvarustus,
- edistää sellaista yhdyskuntasuunnittelua ja rakennustuotannon suuntaamista, joka suo yksilölle mahdollisuuden vaikuttaa eri vaihtoehtojen muotoutumiseen. Yhdyskuntasuunnittelun tulee tarjota vaihtoehtoisia rakentamismahdollisuuksia eri asumismuotoja ja muita maankäytön toimintoja varten,
- saattaa kaavoitetun alueen maanomistajat yhdenvertaiseen asemaan ja taata heidän oikeusturvansa kaavoitusmenettelyssä,
- lisätä yhteiskunnan korvausvelvollisuutta ja nopeuttaa korvausmenettelyä niissä tapauksissa, joissa kaavoitus tai vahvistamattomat suunnitelmat haittaavat elinkeinon harjoittamista,

- valvottava, että yhdyskuntasuunnittelussa otetaan huomioon ympäristöhoidolliset näkökohdat. Asuntoalueita suunniteltaessa on erityisesti kiinnitettävä huomiota turvallisuuteen ja meluttomuuteen. Olemassaolevien hyviksi havaittujen asuntoalueiden luonne on säilytettävä.

5. TERVEYSTURVA

Kansanterveyslaki luo edellytykset tulevan terveystalouden pääpainon asettamiselle ehkäisevään terveydenhuoltoon. Terveyslainsäädäntöä on kehitettävä siten, että ihmisten terveyden riippuvuutta yleisistä yhteiskunnallisista edellytyksistä sekä ihmisten oikeutta ja velvollisuutta oman terveytensä hoitamiseksi nykyistä selvemmin painotetaan.

Ihmisen terveyteen ja sairauksien ehkäisemiseen vaikuttavat oleellisesti mm. asuminen, työnteko, ravinto, virkistys, kansalaisten perusoikeudet ja yhteiskunnallisen toiminnan mahdollisuudet.

Terveyskeskuksesta on muodostettava sellainen terveys- ja sosiaalihuollon yhteinen ryhmätyökeskus, jonka avulla yksilöön kohdistuvat eri työmuodot saadaan joustavalla tavalla yhdistymään.

Hyvä terveysturva edellyttää, että

- pyritään nopeuttamaan kansanterveystalouden ilmaispalvelujen täysimääräistä voimaantumista
- työturvallisuuteen ja ammattitautien ehkäisyyn kiinnitetään erityistä huomiota,
- kansantauteja ehkäisevää tutkimusta ja valistusta lisätään ja tehostetaan,
- tehostetaan terveyskasvatusta yhteiskunnan kaikilla sektoreilla,
- suurimpien kansantautiemme kohdalla suoritetaan jatkuvasti ympäristöhygienistä tutkimusta, jotta päästäisiin käsiksi niihin elinympäristön epäkohtiin, jotka aiheuttavat laajoja tautiesiintymiä,
- kaikki kansalaiset tietyin aikaväleihin kutsutaan mahdollisimman täydelliseen terveystarkastukseen,
- huolehditaan laajasta lääkevalikoimasta, riittävästä lääkevarastoista, tehokkaasta jakelusta, lääkkeiden korkeasta tasosta ja taloudellisuudesta sekä niiden oikean käytön neuvonnasta ja väärinkäytön ehkäisemisestä,
- tehostetaan terveydelle vaarallisten nautinto- ja huumausaineiden käyttöä ehkäisevää neuvontatoimintaa,
- sairaalalaitoksen organisaatiossa selvitetään laitos- ja avosairaanhoidon tarve sairaalapaikkojen riittävyyttä silmälläpitäen sekä tehostetaan sairaankuljetusta,
- turvataan terveyspalvelujen tason kehittyminen myönteisesti myös harvaanasutuilla seuduilla,
- terveydenhoidon rahoitus järjestetään siten, että jokaisella on mahdollisuus saada tarvitsemiaan hoitopalveluksia, ja että hoidon aiheuttamia kustannuksia tasataan alueellisesti valtion toimenpitein,
- terveydenhuoltohenkilöstön koulutuksessa otetaan huomioon koulutettavien pysyminen tieteen kehityksen tasalla, ja heidän lukumääräinen riittävyytensä sekä valtakunnallisesti että alueellisesti,
- elintarviketarkastusta tehostetaan,
- selvitetään sairausajan päivärahan nykyiset tehokkaampi yhteensovittaminen muiden sosiaalivakuutuksen etuuksien kanssa,

- laajennetaan sairausvakuutuksen korvauspiiriä siten, että uusia terveystuollon palveluja, kuten puheterapia, hampaidenhoito, sairaankuljetus, avohuollossa olevien vajaakuntoisten henkilöiden apuvälineet ja laaja-alainen psykoterapia tulevat sen piiriin,
- jatkuvaa käyttöä vaativien lääkkeiden yksilöille aiheuttamien kustannusten aiheuttamaa taloudellista raskautta tasoitetaan edelleen,
- lisätään potilaiden oikeusturvaa laajentamalla heidän oikeuttaan saada mm. terveydentilaansa ja sairauden hoidossa käytettäviä menetelmiä koskevia tietoja,
- ehkäisyvälineiden käytön neuvontaa laajennetaan ja tehostetaan,
- huolehditaan siitä, että kuntoliikunta asetetaan lainsäädännössä tasavertaiseen asemaan terveystuollon ja sairaanhoidon kanssa.

6. TURVALLINEN JA VIIHTYISÄ ELINYMPÄRISTÖ

Turvallisen ja viihtyisän elinympäristön tulee kuulua jokaisen kansalaisen perusoikeuksiin. Ympäristönsuojelun keskeisenä tavoitteena on oltava luonnonvarojen sellaisen hyväksikäytön edistäminen, joka toteuttaa ympäristönsuojelun ja talouselämän kehityksen tarpeet. Ympäristönsuojelussa tulee pyrkiä siihen, että suunnittelun, hallinnon ja elinkeinoelämän piirissä tehtävät ratkaisut ovat sopusuhteissa ihmisen elinympäristön suojelupyrkimysten kanssa. Luonnonvarojen säästeliäs käyttö on edellisten tavoitteiden rinnalla otettava vakavasti huomioon. Erityisesti on tehostettava ilman ja veden suojelua.

Ympäristönsuojelun kaikinpuoliseksi kehittämiseksi on

- säädettävä ympäristönsuojelun yleisperiaatteet ja tavoitteet sisällyttävä ympäristönsuojelun yleislaki (puitelaki) ja siihen soveltuvin osin uudistettava ja täydennettävä ympäristönsuojelun eri osa-alueiden lainsäädäntöä,
- noudatettava entistä tiukemmin olemassaolevan lainsäädännön määräyksiä,
- luotava tehokas ympäristönsuojelun keskus- alue- ja paikallishallinto,
- lisättävä olennaisesti monitieteellistä tutkimusta, johon perustuen ihmisen elinympäristön pilaantuminen voidaan ehkäistä,
- aloitettava ympäristönsuojelun opetus koulutuksen kaikilla tasoilla ja kehitettävä jo aloitettua opetusta,
- perustettava uusia luonnonsuojelualueita ja kansallispuistoja turvaten samalla paikallisten asukkaiden ja eri elinkeinojen oikeudet ja tarpeet,
- laadittava kiireellisesti suunnitelma erityyppisistä, luonnontilaisina säilytettävistä soista,
- perustettava ja ylläpidettävä riittävästi ulkoilu- ja retkeilyalueita sekä retkeilyreittejä,
- varattava asuntoalueiden välittömään läheisyyteen riittävästi viher- ja virkistysalueita ja rakennettava vapaa-ajan viettoa palvelevat tilat,
- annettava kunnille yhtenäiset ohjeet riittävien leikki- ja ulkoilutilojen varaamiseksi lapsille kaavoituksen yhteydessä,
- parannettava työturvallisuutta ja työpaikan viihtyvyyttä sekä uudistettava ammattientarkastus nykyisiä vaatimuksia vastaavaksi,
- tehostettava torjunta-aineiden, ympäristömyrkkujen sekä keinolannoitteiden tutkimusta, tarkastusta ja käytön valvontaa sekä kehitettävä biologisia torjuntamenetelmiä,
- ympäristönsuojelukustannukset on saatettava yhteiskunnan kaikkien jäsenten yhteisvastuullisesti kannettavaksi, kunkin edellytysten mukaan,

- huolehdittava maotamme rajoittavien merialueiden, erityisesti Itämeren, pilaantumisen estämisestä yhteistoiminnassa kaikkien näihin vesialueisiin rajoittuvien valtioiden kanssa,
- pyrittävä kansainvälisiin sopimuksiin ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi

7. OIKEUSTURVA

Oikeusturvan kehittämisessä on lähtökohtana yksityinen ihminen.

Jokaisella on oikeus vaatia yhteiskunnalta paitsi tehokasta suojaa omien vapauksiensa ja oikeuksiensa loukkauksia vastaan myös oikeus saada tapahtuneet oikeudenloukkaukset mahdollisimman nopeasti selvitettyiksi ja hyvitettyiksi.

Oikeusturvan toteutumisen kannalta on välttämätöntä, että yhteiskunnassa on kansalaisten oikeudet ja velvollisuudet tasapuolisesti määrittävä säännöt ja että oikeusturvan loukkauksia on ratkaisemassa riippumaton oikeuslaitos- ja täytäntöönpanokoneisto. Pääpaino oikeusturvan toteuttamisessa on ennalta ehkäisevässä toiminnassa.

Viime vuosina on ilmennyt yhä selvemmin ettei oikeuslaitosta eikä muita oikeusturvaa toteuttavia laitoksia ole kehitetty kasvaneita tarpeita vastaavasti. Suurimpana syynä tähän on ollut se, ettei näihin tarkoituksiin ole osoitettu riittävästi määrärahoja, mikä on estänyt sekä tarpeellisen laajentamisen että välttämättömiksi osoittautuneet organisaatiomuutokset. Lainvalmistelutoiminnassa on kansalaisten oikeusturvan kannalta vakavia puutteita. Oikeustieteellisen tutkimustoiminnan vähäisyyden vuoksi ei lainsäädäntöä ole aina kyetty riittävän nopeasti mukauttamaan yhteiskunnallisiin kehitysvirtauksiin.

Hallinnossa ei ole riittävästi kiinnitetty huomiota yksityisen ihmisen asemaan eikä poliisin tehtäviä yksityisten ihmisten oikeusturvan takaajana ole riittävästi arvostettu.

Kansalaisten oikeusturvan tehostamiseksi

- oikeusturvakoneisto on rakennettava sellaiseksi, että jokaiselle kansalaiselle on mahdollista käyttää sitä taloudellisista oloistaan riippumatta
- lainvalmistelutoimintaa erityisesti hallinnon ja eduskunnan piirissä on vahvistettava ja niiden avuksi perustettava erityinen tutkimusyksikkö. Yhteiskunnan entistä nopeampi muuttuminen edellyttää myös sääntöjen nopeampaa tarkistamista,
- oikeuden päätökset on laadittava selkeään ja yleisesti käsitettävään muotoon,
- oikeusturvaa koskevaa valistus- ja tiedotustoimintaa on tehostettava. Kansalaisilla on oltava oikeus tietää, mitä he oikeusturvukseen voivat vaatia,
- on pikaisesti osoitettava riittävät määrärahat oikeuslaitoksen kehittämiseksi nykyaikaiseksi palvelulaitokseksi,
- kansalaisten oikeusturvaa yhteisöjä vastaan on parannettava, ennen kaikkea hallinto-oikeudellisissa kysymyksissä kuten verotuksessa,
- on luotava yksilön oikeusturvan huomioonottava esitutkimusmenettely rikosasioissa sekä tehokas esivalmistelumenettely siviiliasioissa,
- yksilön turvaa väkivaltarikoksia vastaan on parannettava,
- poliisin mahdollisuuksia kansalaisten oikeusturvan takaamiseen on lisättävä,

- vapaudenriistoa rikollisuuden vastustamiskeinona on rajoitettava. Vankeinhoito tulee järjestää siten, että se antaa nykyistä paremmat edellytykset selviytyä yhteiskunnassa,
- yhteiskunnan on taattava, että oikeudenloukkauksista johtuneet menetykset korvataan,
- kaikissa oikeusturvaan liittyvissä ratkaisuissa olisi aina tarkoin harkittava, mitkä ovat yksityisten kansalaisten sellaisia oikeutettuja etuja, joita missään tapauksessa ei saa loukata.

8. YKSITYISELÄMÄN SUOJA

Yhteiskunnan kehittyessä yhä teknisemmäksi on yksityiselle ihmiselle kehittymässä uusi uhka; hänen yksityiselämänsä on muodostumassa julkiseksi. Tähän kehitykseen ovat johtaneet sellaiset tekijät kuin luottojärjestelmät, automaattinen tietojen käsittely sekä eri tyyppisten kortistojen pitäminen. Yksityisen ihmisen vapauteen liittyy hänen yksityiselämänsä suojaaminen. Yhteiskunnan on kyettävä valvomaan, ettei kansalaisista kerättyjä yksityiselämän piiriin kuuluvia tietoja käytetä väärin.

Tämän vuoksi on

- ajanmukaistettava yksityiselämän suojaa koskeva lainsäädäntö,
- yksityisiä ihmisiä koskevien tietojen rekisteröintiä harjoittavien virallisten ja epävirallisten yhteisöjen tietojen hankinta on saatettava luvanlaisiksi,
- jokaisella ihmisellä oltava oikeus saada hänestä rekisteröityjä tietoja,
- lääkäreiden, virkamiesten sekä muiden henkilörekistereitä pitävien ohella vaitiolovelvollisuus ulotettava koskemaan myös sellaisia järjestöjä ja yhteiskunnallisia laitoksia, jotka keräävät ihmisistä yksityiselämän piiriin kuuluvia tietoja,
- on tarkoin huolehdittava siitä, etteivät luottolaitosten hankkimat tiedot pääse varsinaisesta asiakassuhteesta sivussa olevien haltuun,
- yksityiselämän suojaamiseen kiinnitettävä erityistä huomiota optisten laitteiden ja kuunteluvälineiden kehittyessä,
- lisättävä julkisen sanan vastuuta henkilökohtaisen koskemattomuuden loukkaamisesta,
- saatettava yksityiselämän loukkauksista tuleva korvausvastuu nykyistä suuremmaksi ottaen huomioon loukkauksen kohteeksi joutuneen todelliset menetykset ja loukkauksen suorittajan teostaan saaman hyödyn.

II Demokratia

1. VALTIOLLINEN KANSANVALTA

Kansanvallan perusyksikkö on yksityinen ihminen. Kansanvallan perimmäisenä tavoitteena on yksilön vaikuttamismahdollisuuksien lisääminen. Yksilön vaikuttamisoikeuteen kuuluu erottamattomasti myös hänen vastuunsa.

Jokaisella ihmisellä tulee olla oikeus ja mahdollisuus vaikuttaa päätöksentekijöiden valitsemiseen ja arvostella heidän toimintaansa. Samoin on oltava mahdollista

säänneltyjen menetelmien mukaan vaihtaa päätöksentekijöitä ja muuttaa heidän tekemiään ratkaisuja.

Poliittisen vallankäytön tulee olla avointa ja julkista, koska vain siten luodaan edellytykset monipuoliselle kritiikille.

Kansanvaltainen yhteiskunta kehittyy erilaisten ihmisten ja heidän monien eri yhteistoiminta- ja elintensä päätösten yhteisvaikutuksen tuloksena. Vallan hajauttaminen antaa mahdollisuuden useammille ihmisille ja heidän erilaisille näkemyksilleen vaikuttaa yhteiskunnan kehittämiseen.

Valtiollisen demokratiamme laajentamiseksi on

- eduskunnan vaikutusmahdollisuuksia lisättävä luomalla eduskunnalle oma lainvalmistelukoneisto ja nykyaikaistamalla valiokuntalakia sekä parantamalla kansanedustajien työskentelymahdollisuuksia,
- otettava käyttöön vaalirengasjärjestelmä,
- tasavallan presidentti valittava suoralla kansanvaalilla,
- hallitusmuotoon otettava kansanäänestysäännökset,
- puolueiden toimintaedellytyksiä parannettava,
- lisättävä vallankäytön julkisuutta,
- lisättävä parlamentaaristen suunnitteluelinten (esim. parlamentaariset komiteat) määrää ja tehtäviä.

2. KANSANVALTA ALUEHALLINNOSSA

a. Kunnat

Kuntien itsenäistä päätäntävaltaa ovat kaventaneet valtion kunnille lisäämät velvoitteet. Tehokas paikallinen itsehallinto on ratkaisevan tärkeä tekijä pyrittäessä vallankäytön hajoittamiseen ja sen avulla yksilön valintamahdollisuuksien lisäämiseen. Demokratiaan kuuluva vähemmistösuoja on säilytettävä kunnallisasioissakin.

Kunnallishallintomme kehittämiseksi on

- kuntauudistus toteutettava siten, että nykyisten pienkuntien asukkaille turvataan kohtuullisin kustannuksin ajanmukainen palvelutaso,
- kunnille annettava mahdollisuus ottaa valtuuston päätöksellä käyttöön kunnanosavaltuustot, joille voidaan siirtää päätäntävaltaa, aluettaan koskevissa asioissa, esim. lasten päivähoito- ja kaavoituskysymysten yksityiskohdissa,
- tehostettava luottamusmiesten koulutusta, kuntalaisten informointia ja lisättävä asioiden valmistelun julkisuutta,
- kunnalliset kansanäänestykset tehtävä mahdollisiksi,
- vähennettävä valtiovallan kuntiin kohdistamia valvontatoimenpiteitä,
- kuntien ja valtion tehtävänjako suoritettava uudelleen ottaen huomioon kuntien kantokyky.

b. Väliportaan hallinto

Nykyisen väliportaan hallinnon pahimpia epäkohtia on epäyhtenäinen, yksilön vaikuttamismahdollisuuksien ulkopuolelle luisunut kuntainliittojärjestelmä. Lisäksi on keskitetylle valtionhallinnolle alistetun lääninhallintoportaan virastomainen luonne rajoittanut kansalaisten alueellisia vaikutusmahdollisuuksia. Vaikeutena on myös se, että nykyisessä lääninportaassa haittaavat monenlaiset päällekkäisorganisaatiot tehokkaan ja joustavan hallinnon kehittämistä. Koska peruskunnat eivät yksinään muodosta riittävää vastapainoa valtion vallankäytölle, tarvitaan myös maakuntatasoista valtaa pyrittäessä tehokkaaseen vallankäytön hajoittamiseen ja sen avulla yksilön vaikuttamismahdollisuuksien lisäämiseen.

Tämän vuoksi on

- toteutettava maakuntaitsehallinto, jonka tehtävänä on aluksi huolehtia sairaalahallinnosta ja maakunnan suunnittelusta,
- saatava aikaan luottamusmiesten tehokas osallistuminen väliportaan hallintoon,
- lisättävä lääninhallinnon itsenäistä päätäntävaltaa,
- alueellinen suunnittelu saatava luottamusmiesten johtamaksi,
- terveyden- ja sairaanhoito keskitettävä tehokkaille sairaanhoitopiireille,
- lääninjako tarkistettava vastaamaan talousaluejakoa tarkoituksenmukaisella tavalla,
- kuntainliittojärjestelmä sopeutettava lääninjakoon,
- asukkaiden informointia ja asioiden valmistelun julkisuutta lisättävä,
- maaherrat valittava välittömällä kansanvaaleilla määrääjäksi.

3. KANSANVALTA TYÖELÄMÄSSÄ

Kansanvallan laajentaminen työelämässä käsittää ne keinot, jotka lisäävät työntekijöiden mahdollisuuksia päättää työympäristöstään, henkilöstöpolitiikasta, työorganisaatiosta ja muista työntekijää koskevista seikoista.

Keskeinen osa yksilöä koskevasta päätöksenteosta tapahtuu työpaikoilla. Kansanvallan periaatteet on ulotettava myös yrityksissä, virastoissa ja laitoksissa tehtäviin päätöksiin.

Kansanvaltaa työelämässä on lisättävä

- kehittämällä työmarkkinajärjestöjen välistä työehtosopimusjärjestelmää ja parantamalla siihen liittyvää yritysten sisäistä neuvottelujärjestelmää,
- jakamalla yrityksessä työskenteleville päätäntävaltaa ja vastuuta,
- lisäämällä yrityksen työntekijöiden mahdollisuuksia päästä osalliseksi yrityksen omistuksesta omalla sijoituspanoksellaan,
- kehittämällä irtisanomissuojaa ja työntekijän oikeuksia turvaavaa valitusmenettelyä,
- tehokkaalla yritysten sisäisellä tiedotustoiminnalla,
- soveltamalla ja kehittämällä eri työelämän aloilla itseohjaavien työryhmien periaatteella rakentuvaa työmenetelmää,
- turvaamalla poliittinen mielipidevapaus työpaikoilla,
- kokeilemalla yritysdemokratian eri malleja ensisijaisesti yhteiskunnan omistamissa yrityksissä ja laitoksissa.

4. KANSANVALTA OPISKELUSSA

Opiskelun avulla ihmiset voivat laajentaa tietoaan olemassaolevista vaihtoehdoista. Tämä edellyttää opiskelua koskevan vallankäytön demokratisoimista.

Jotta demokratia opiskelussa toteutuu on

- oppilaitoksille annettava nykyistä laajempi itsenäisyys opintojen rakenteesta ja opetusmenetelmistä päätettäessä,
- toteutettava korkeakoulujen hallintouudistus,
- luotava korkeakouluille riittävä itsehallinto,
- toteutettava ammatillisten oppilaitosten hallinnon uudistus,
- luotava kouluneuvostojen käytännön toiminnalle hyvät edellytykset,
- laajennettava kouluneuvostojärjestelmää vastaava demokraattinen päätöksentekojärjestelmä koskemaan kaikkia oppilaitoksia ja huolehdittava siitä, että oppilaitosten muikin henkilökunta saa mahdollisuuden vaikuttaa oppilaitoksen työskentelyolosuhteisiin,
- perehdytettävä oppilaita kansanvaltaisen yhteiskunnan toimintamenetelmiin
- taattava toimintamahdollisuudet kasvatus- ja opetusmenetelmiä kokeileville erikoiskouluille,
- taattava toimintamahdollisuudet korvaavalle koululle ja muille yksityisille oppilaitoksille,
- turvattava mahdollisuudet riittävän laajalle ja monipuoliselle kasvatus- ja opetustoiminnan kokeilulle,
- taattava muillekin kuin varta vasten perustetuille kokeiluoppilaitoksille mahdollisuus osallistua kokeilutoimintaan,
- turvattava mahdollisimman laajan ja monipuolisen tietoaineksen tarjonta.

5. KANSANVALTA PUOLUEISSA JA JÄRJESTÖISSÄ

Yksilön vaikuttamismahdollisuuksien parantamiseksi järjestöelämässä on huolehdittava järjestöjen sisäisen demokratian laajentamisesta.

Tämän vuoksi on

- uudistettava yhdistyslainsäädäntö vastaamaan järjestöorganisaatioiden kehityksen asettamia vaatimuksia,
- puoluelakiin sisällytettävä säännökset puolueiden sisäisen demokratian toteutumisesta siten, että kaikille puolueiden jäsenille annetaan tasavertaiset mahdollisuudet vaikuttaa päätösten tekoon.

6. VIESTINTÄPOLITIIKKA

Tiedonvälityksen vapauden tulee koskea kaikkia viestinnän muotoja. Vapaa tiedonvälitys on eräs kansalaisten tärkeimpiä perusoikeuksia. Sananvapauden turvaamiseksi on huolehdittava siitä, että tiedonvälitykseen ja mielipiteen ilmaisuun on olemassa käytännön mahdollisuuksia mahdollisimman monien tiedotuskanavien kautta. Tiedonvälityksessä käytettävä tekniikka ei saa muodostua keinotekoisesti sananvapautta rajoittavaksi tekijäksi.

a. Lehdistö

Sanomalehdistön toimintaedellytyksiä on harkiten parannettava. Kohtuullista ja tasapuolista taloudellista tukea tulisi antaa selvästi rajattuihin käyttötarkoituksiin.

Lehdistön toimintaedellytysten parantamiseksi on

- alennettava lehtien jakelu- ja kuljetuskustannuksia sekä telex- ja sähkösanomamaksuja,
- saatettava harvoin ilmestyvät lehdet postimaksujen suhteen samaan asemaan muun lehdistön kanssa,
- lisättävä lehdistöön kohdistuvaa tutkimus- ja koulutustoimintaa,
- turvattava Julkisen Sanan Neuvoston käytännön toimintaedellytykset.

b. Sähkömagneettinen viestintä

Sananvapautta on vahvistettava myös radio- ja televisiotoiminnassa. Kansalaisille on turvattava mahdollisuus valita erilaisten, itsenäisesti toteutettujen ohjelmien välillä. Monopolioikeuksien myöntäminen radio- ja televisiotoiminnassa merkitsisi kehityksen jarruttamista. Sähköisen tiedonvälityksen kehitys on, mikäli siihen lainsäädännöllä annetaan mahdollisuus, nopeasti johtamassa entistä parempiin mahdollisuuksiin useampien ohjelmien tuottamiseen ja vastaanottamiseen ja siten tiedonvälityksen kentän laajentamiseen.

Vapaa tiedonvälitys radio-, televisio- ja puhelintoiminnassa edellyttää, että

- on useita toisistaan riippumattomia sähköistä tiedonvälitystä harjoittavia organisaatioita,
- viestintätoiminnan alueellista päätösvaltaa pyritään laajentamaan,
- ohjelmatoiminnan on oltava moniarvoista, tasapuolista ja asiallista,
- annetaan totuudenmukainen kuva suomalaisesta yhteiskunnasta selvittämällä sen myönteisiä saavutuksia inhimillisen elämän eri aloilla kaihtamatta tämän yhteiskunnan huonojakaan puolia,
- annetaan totuudenmukainen kuva koko maailmasta,
- yleisradion ohjelmatoiminta pidetään opetus ja vastaavia palveluohjelmia lukuunottamatta irrallaan valtion rahoituksesta,
- tehostetaan radiovastuulain mukaista ohjelmatoiminnan valvontaa,
- loukkauksien kohteeksi joutuneille turvataan nopea ja tehokas oikaisumahdollisuus.

III Kulttuuri

1. KULTTUURIPOLITIIKAN YLEISTAVOITTEET

Kulttuuri avartaa ihmisen edellytyksiä yksilöllisyyteen lisäämällä hänen mahdollisuuksiaan itsensä toteuttamiseen. Toisaalta kulttuuri tuo monimuotoisuudellaan esiin yksilöiden väliset erot elämää rikastuttavina tekijöinä.

Yksilön mielipidettä - eettistä, esteettistä, poliittista tms. vakaumusta - on kunnioitettava yksilöllisen erilaisuuden ilmauksena. Tämä ei estä kritiikin esittämistä tai vähennä yksilön vastuuta valinnoistaan.

Kukin yksilö kokee kulttuurin ja arvostaa sitä omalla tavallaan. Näin ollen yhteiskunnan toimenpitein ei saa tietoisesti syrjiä tai suosia mitään kulttuurin muotoa tai suuntaa, vaan niiden on oltava tältä kannalta tasavertaisia. Moniarvoinen kulttuuripolitiikka edellyttää taloudellisten, kielellisten, alueellisten ja sosiaalisten erojen kaventamista.

2. KOULUTUS

Opiskelu on ensisijaisesti ihmisten yksilöllisyyden ja valinnan mahdollisuuksien laajentamisen väline. Se edistää myös yhteiskunnallisten uudistusten toteuttamista. Avoin ja tasa-arvoinen koulutusjärjestelmä luo parhaat mahdollisuudet jokaiselle yksilölle selvittää nykyaikaisen yhteiskunnan asettamista vaatimuksista, jotka kohdistuvat ihmistä itseään ja hänen käyttäytymistään koskevien tietojen, ammatillisten erityistietojen ja yksilöä ympäröivän yhteiskunnan ja sen toimintamekanismeja koskevien tietojen hankintaan. Koulutus ja opiskelu jatkuvat ihmisen kaikissa elämänvaiheissa. Sen vuoksi on välttämätöntä, että jo mahdollisimman varhaisessa vaiheessa huolehditaan siitä, että jokaisella on tilaisuus hankkia laajat ja monipuoliset yleistiedot, jotka tekevät yksilöllisen perus- jatko- ja uudelleenkoulutuksen mahdolliseksi.

Koulutuksen tehostamiseksi on

- kaikille yhteiskunnan jäsenille tarjottava tilaisuus laajaan peruskoulutukseen
- säädettävä oppivelvollisuus 12-vuotiseksi
- opetus eriytettävä vastaamaan yksilöllisiä suorituseroja,
- jatko-, uudelleen- ja täydennyskoulutus organisoitava siten, että jokaisella on niihin mahdollisuus elämänsä kaikissa vaiheissa,
- kehitettävä ammatinvalinnan ohjausta ja pitkántähtäyksen työvoimatutkimusta siten, että opiskelijat voivat valita koulutusalanensa tietoisina työmarkkinatilanteesta,
- parannettava opintotukijärjestelmä vastaamaan jatkuvan koulutuksen tarpeita,
- tehostettava opettajien uudelleen- ja jatkokoulutusta, ja huolehdittava siitä, että se tapahtuu yhteiskunnan kustannuksella varsinaisen työajan puitteissa,
- määriteltävä pikaisesti aikuiskasvatuksen tavoitteet,
- korostettava opetuksen sisällössä entistä enemmän moniarvoisuutta ja kriittistä suhtautumista ongelmiin,
- työvoiman maasta toiseen siirtymisestä aiheutuvien koulutuksellisten epäkohtien syntyminen on ehkäistävä ja niiden torjumiseen varauduttava,
- toteutettava avoimen korkeakoulun periaate.

3. TIEDE

Monipuolinen tieteellinen tutkimus on yhteiskunnan kehityksen kannalta välttämätöntä. Tieteellinen kehitys edellyttää erilaisten tieteellisten näkemysten ja niiden keskinäisen kritiikin mahdollisuuden turvaamista.

Tiedepolitiikan on luotava riittävän laajat mahdollisuudet sekä perus- että soveltavan tutkimuksen harjoittamiselle, jotta tutkimustyön tulokset saataisiin mahdollisimman hyvin palvelemaan yhteiskunnan ja sen jäsenten tarpeita. Samalla kun on tärkeitä huolehtia tieteellisen tutkimuksen kasvuedellytyksistä, on kiinnitettävä riittävä huomiota tieteellisen vuorovaikutuksen laajenemiseen ulkomaiden kanssa. Erityisesti nuorille tutkijoille tulee tehdä mahdolliseksi tieteelliseen työhön omistautuminen.

Tieteellisen tutkimuksen edistämiseksi on

- korkeakoulujen tehtävää perus- ja soveltavan tutkimuksen harjoittajina nykyisestäään laajennettava,
- korkeakoulujen mahdollisuuksia alueeseensa kohdistuvaan tutkimustyöhön on kehitettävä
- pyrittävä toteuttamaan laajoja tieteidenvälisiä tutkimusohjelmia,
- nimettävä valtion tiedeneuvoston jäsenet parlamentaaristen voimasuhteiden mukaisesti, täsmennettävä tiedeneuvoston tehtäväpiiriä ja korostettava sen koordinaatiotehtävää,
- tehostettava tieteellisten toimikuntien ja eri ministeriöissä toimivien tieteellisten neuvottelukuntien toimintaa,
- tutkimustoiminnalle välttämättömien välineiden ja laitteiden hankintaan osoitettava riittävästi varoja,
- tieteellisten kojeiden ja laitteiden käyttöä on tehostettava kehittämällä eri tutkimuslaitosten välistä yhteistoimintaa,
- korkeakouluihin ja tutkimuslaitoksiin perustettava riittävästi tutkijain virkoja, joiden palkkaus on yhdenvertainen käytännön toiminnan kanssa,
- tieteellistä julkaisutoimintaa tuettava nykyistä tehokkaammin ja huolehdittava tieteellisen informaation tarkoituksenmukaisesta jakelusta ja käytöstä,
- eri tieteenaloja varten perustettava sekä perus- että soveltavaan tutkimukseen kuten futurologiaan erikoistuvia tutkimuslaitoksia,
- korkeakoulujen kehittämislainsäädäntöön sisällytettävä pitkäaikainen rahoitussuunnittelu.

4. TAIDE

Yhteiskunnassa on taattava edellytykset eri taidemuotojen olemassaololle ja kehittymiselle. Myös viihde on luettava taiteen piiriin kuuluvaksi. Taidepolitiikan on oltava moniarvoista. Jokaisen yksilön mahdollisuuksia itsenäiseen taiteen luomiseen ja harrastamiseen on tuettava.

Taiteiden edistämiseksi on

- etsittävä mahdollisuuksia taidepalvelujen hyväksikäytön lisäämiseksi,
- taidepalveluksia tarjottava entistä suuremmassa määrin siten, että jokaisella on mahdollisuus niiden vastaanottamiseen alueellisista tekijöistä riippumatta,
- taidekasvatusta kehitettävä monipuolisesti sekä taiteiden luomista että niiden harrastamista silmällä pitäen,
- kansainvälistä taiteiden vaihtoa ja taidepoliittista yhteistyötä on lisättävä,
- eri taidemuotoja tuettava näyttelyiden, konserttien ja muiden taide-esitysten välityksellä,
- eri taidemuotoja koskevaa tiedotustoimintaa laajennettava ja monipuolistettava,
- huolehdittava taiteen harjoittajien apurahajärjestelmän tarkoituksenmukaisesta kehittämisestä siten, että taiteilijat saavat mahdollisuuden säännölliseen työntekoon omilla aloillaan,
- tutkittava mahdollisuudet taiteilijanpalkkajärjestelmään siirtymiseen.

5. HENGELLINEN KULTTUURI

Kokoomus arvostaa sitä kristillistä perinnettä ja vakaumusta, joka oleellisella tavalla liittyy suomalaisen yhteiskunnan kehitykseen. Kansan valtaosan kuuluminen kansankirkkoihimme ja muihin uskontokuntiin osoittaa hengellisen kulttuurin tarpeen ja elinvoimaisuuden.

Yksilökeskeisyyden, vapauden ja suvaitsevaisuuden periaatteen pohjalta puolue edellyttää, että

- jokaisen yksilön tulee vapaasti saada valita uskonnolliset käsityksensä,
- hengellisen kulttuurin tarpeen tyydyttämiseksi on luotava riittävät yksilölliset mahdollisuudet,
- yhteiskunnan tulee suhtautua tasapuolisesti molempiin kansankirkkoihin, eri uskonnollisiin yhdyskuntiin, sekä niihin kansalaisiin, jotka eivät näihin kuulu,
- mahdollisuudet uskonnonopetuksen saamiseen koululaitoksen piirissä on turvattava

6. LIIKUNTA

Ruumiillisen rasituksen vähentyessä ihmisten jokapäiväisessä elämässä liikunnan merkitys terveydelliseltä kannalta korostuu entisestään. Toisaalta vapaa-ajan lisääntyminen luo kasvavia edellytyksiä liikunnan harjoittamiselle.

Liikunnan edistämiseksi on

- liikuntakasvatusta ja fyysisen kunnon merkitystä korostettava jo peruskoulutasolla,
- kuntosuorituksen ja joukkoliikuntaan kiinnitettävä erityistä huomiota,
- lisättävä määrärahoja urheiluseurojen ja erityisesti nuorisoon kohdistuvan toiminnan tukemiseksi, ulkoilualueiden hankkimiseksi ja urheilutilojen rakentamiseksi,
- urheilutilojen rakentamisessa otettava huomioon kuntoliikunnan ja kilpaurheilun asettamat vaatimukset,
- tuettava urheilujärjestöjen pyrkimyksiä amatöörien ja ammattilaisten välisten raja-aitojen poistamiseksi.

IV Talous

1. SOSIAALINEN VALINTATALOUS

Taloudellisen toiminnan perustarkoituksena on yksityisen ihmisen aineellisen ja henkisen hyvinvoinnin turvaaminen. Taloudellisen järjestelmän tulee perustua valinnanvapauden periaatteelle. Jokaiselle kansalaiselle on luotava poliittisin keinoin käytännön mahdollisuudet yksilöllisiin valintoihin niin taloudellisessa toiminnassa kuin yhteiskunnan muillakin aloilla.

Taloudellisissa toimenpiteissä tulee noudattaa sosiaalisen valintatalouden periaatetta. Sen mukaisesti jokaisessa ratkaisussa on otettava huomioon toimenpiteiden vaikutus yksityiseen ihmiseen. Taloudellisen toiminnan eettisiin ja yhteiskunnallisiin vaikutuksiin on kiinnitettävä erityistä huomiota. Tämä vaatii yhteiskunnallisen päätöksenteon entistä laajempaa julkisuutta, tiukempaa demokraattista valvontaa ja suhteellisuusperiaatteen pohjalta toteutuvan moniarvoisuuden korostamista.

Tuotanto ja kulutus sekä tavaroiden, palvelusten ja työtilaisuuksien tarjonta on järjestettävä siten, että edellytykset yksilölliseen valintaan muodostuvat mahdollisimman laajoiksi. Tämän tavoitteen saavuttaminen edellyttää vastuuta luonnonvarojen käytöstä sekä päätösvallan hajauttamista yksityisen omistusoikeuden ja yrittäjyyden avulla.

Valinnan mahdollisuuksien säilyttäminen ja luominen on ulotettava yhteiskunnallisiin palveluihin, yrittäjätoiminnan eri muotoihin, kuluttajapolitiikkaan, alueelliseen kehittämisspolitiikkaan ja työvoimapolitiikkaan. Erityistä painoa on asetettava tulonjakopolitiikkaan, jonka tavoitteena tulee olla taloudellisten edellytysten luominen yksilöllisille valinnoille.

Sosiaalinen valintatalous edellyttää uutta sosiaalipolitiikkaa, joka tähtää ihmisten henkisten ja aineellisten valinnanmahdollisuuksien lisäämiseen. Kiireellisimpänä käytännöllisenä toimenpiteenä on lakisääteisen vähimmäistoimeentulon turvaaminen jokaiselle kansalaiselle.

2. TALOUSPOLITIIKAN YLEISTAVOITTEET

Talouspolitiikan yleistavoitteet ovat ripeä ja tasapainoinen taloudellinen kasvu, korkea ja tasainen työllisyys, oikeudenmukainen tulonjako, vakaa hintataso sekä maksutaseen tasapaino. Taloudellinen kasvu on kuitenkin tähän asti ymmärretty liian tuotantovoittoisesti, josta on ollut seurauksena elinympäristön turmeltumista, henkistä rasisitusta, elämänolosuhteiden epäedullisia muutoksia sekä alueellista jälkeenjääneisyyttä. Kiihtyvän tieteellisen ja teknillisen kehityksen sekä nopeutuvien rakennemuutosten johdosta nämä epäkohdat saattavat edelleen korostua.

Tämän vuoksi on talouspolitiikkaa hoidettava siten, että

- yleistavoitteena on kansakunnan voimavarojen lisääminen ja hyväksikäyttö tavalla, joka parhaiten vastaa kansalaisten aineellisia ja henkisiä tarpeita,
- edistetään tieteellisen, teknillisen ja taloudellisen kehityksen aiheuttamia suotuisia rakennemuutoksia,
- autetaan kansalaisia sopeutumaan rakennemuutosten aiheuttamiin elämänolosuhteiden - työpaikan, asuinpaikan, ammatin yms. - muutoksiin,
- taloudellisia ratkaisuja tehtäessä niiden sosiaaliset, elinympäristölliset, alueelliset yms. yhteiskunnalliset vaikutukset otetaan huomioon kuluttajain suojelu mukaan luettuna,
- suuri riippuvuutemme ulkomaankaupasta sekä kansainvälisen taloudellisen yhdentymisen tarve otetaan riittävässä määrin huomioon talouspoliittisissa ratkaisuissa,
- rahan arvo pyritään säilyttämään mahdollisimman vakaana.

3. ELINKEINOPOLITIikka

Elinkeinopolitiikkamme ydinkysymyksiä ovat pysyttelemisen kiihtyvän tieteellisen ja teknillisen kehityksen tasolla sekä tästä aiheutuvien tuotannon rakennemuutosten helpottaminen. Yhdeksi taloudellista kasvua rajoittavaksi tekijäksi on muodostunut maamme maksutaseen taipumus muodostua pysyväisesti vajaukselliseksi, minkä vuoksi vientituotannon monipuolistamiseen ja lisäämiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Tuotannon lisäämisellä ja tehostamisella voidaan supistaa niitä tulo- ja elintasoeroja, jotka

nykyisin osaltaan houkuttelevat työvoimaa siirtymään maastamme ulkomaille. Nämä kehitysvirtaukset tulevat asettamaan entistä suurempia vaatimuksia sekä pääomien muodostukselle että niiden joustavalle liikkumiselle. Tehokkainta välinettä niin hyvin rakennemuutoksia kuin tuotantovoimien liikkumista ajatellen edustaa kilpailu.

Mainituista syistä on elinkeinopolitiikassa

- kiinnitettävä entistä suurempaa huomiota maamme pysyttämiseen kansainvälisen taloudellisen, tieteellisen ja teknillisen kehityksen tasolla,
- edistettävä kotimaista taloudellista, tieteellistä ja teknillistä tutkimustoimintaa sekä keksintöjen hyväksikäyttöä,
- tuotannon rakennetta ja kauppamerenkulkua on kehitettävä ensisijaisesti siten, että tavaroiden ja palvelusten vienti peittää niiden tuonnin,
- kiinnitettävä huomiota tuotannon monipuolistamiseen ja jatkuvaan tehostamiseen sekä jalostusasteen nostamiseen,
- mukautettava koulutus-, työvoima-, asuntotuotanto-, liikenne-, investointi- yms. politiikka tuotannon elinkeinottaisiin ja alueellisiin rakennemuutoksiin,
- pyrittävä nykyistä tehokkaammin ja kestävämmällä tavalla helpottamaan maa- ja metsätalouden sopeutumista muuttuneisiin ja muuttuviin tuotanto- ja menekki-edellytyksiin,
- puutarhataloudelle taattava vakaat toimintamahdollisuudet muun maataloustuotannon rinnalla,
- metsänhoitoa, -jalostusta ja -tutkimusta edistämällä varmistettava puun raaka-ainevarojen riittävyys,
- jatkuvasti edistettävä säästö-pääomien syntymistä ja niiden ohjautumista taloudellisen kasvun, elinkeinoitaisten ja alueellisten rakennemuutosten sekä maksutaseen tasapainon kannalta edullisimpiin kohteisiin,

4. YRITTÄJÄPOLITIikka

Maamme suotuisan taloudellisen kehityksen perustana on ollut kansalaisten aloitekyky ja yksityinen yritteliäisyys. Pyrittäessä turvaamaan taloudellinen kasvu ja yleinen hyvinvointi on huolehdittava yritystoiminnan harjoittamis- ja kehitysedellytysten turvaamisesta.

Tässä tarkoituksessa on

- kehitettävä pääomamarkkinoita siten, että tuottavat ja työpaikkoja luovat yritykset kokoon ja muotoon katsomatta saavat riittävästi pääomia,
- kehitettävä yrittäjäkoulutusta siten, että yrittäjille tarjoutuu tilaisuus seurata oman alansa kehitystä,
- suotava kaikille elinkeinoryhmille tilaisuus osallistua elinkeinopolitiikan muotoiluun ja niitä koskevaan päätöksentekoon,
- selvitettävä kotimaisen tuotannon merkitystä tiedotus- ja koulutustoiminnan avulla,
- sosiaaliturvasta aiheutuvien kustannusten maksuperusteita tulee tarkistaa siten, etteivät ne ole uusien työpaikkojen perustamisen esteenä työvoimavaltaisissa yrityksissä,
- huolehdittava pienyritysten toimintaedellytysten turvaamisesta elinkeinoelämän rakennemuutosten yhteydessä,
- ylläpidettävä ja tehostettava kilpailuolosuhteita mm. valvomalla, että elinkeinoelämän keskittymispyrkimykset eivät johda kilpailun syrjäyttämiseen.

5. KULUTTAJAPOLITIikka

Teollistuneessa yhteiskunnassa muodostavat tuotanto, markkinointi ja kuluttajat yhtenäisen kokonaisuuden. Jokainen ihminen on nähtävä kuluttajana, jonka käyttäytyminen ja tarpeet on otettava huomioon hyödykkeiden tuotannossa ja markkinoinnissa. Käytännöllisissä ratkaisuissa ja yhteiskuntapoliittisessa suunnittelussa on kuluttajan asemaa korostettava. Kuluttajapolitiikka, johon kuuluvat kuluttajatutkimus, kuluttajansuojelu ja kuluttajavalistus, tähtää siihen, että kuluttajien turvallisuus ja oikeudellinen asema taattaisiin ja heillä olisi riittävästi tietoa, taitoa ja vaikutusvaltaa voidakseen tehdä oikeita ratkaisuja sekä yksityistaloudellisessa että kansantaloudellisessa mielessä.

Kuluttajapolitiikan piiriin kuuluvat sekä yksityisten että julkisen vallan tuottamiin tavaroihin ja palveluksiin liittyvien kysymysten lisäksi myös osittain eräät muut yhteiskuntapoliittiset kysymykset, kuten ympäristönsuojelu ja yhteiskuntasuunnittelu.

Kuluttajapolitiikan tehostamiseksi on

- kehitettävä kuluttajapoliittista organisaatiota siten, että se kattaa mahdollisimman tehokkaasti kaikki kuluttajapolitiikan alat ja vastaa alueellisia vaatimuksia,
- tuettava voimakkaasti kuluttajaan, hyödykkeisiin ja markkinoihin kohdistuvaa kuluttajatutkimusta varaamalla siihen riittävästi tutkimusmäärärahoja,
- voimistettava kuluttajavalistusta sisällyttämällä kouluopetukseen ja aikuiskasvatukseen nykyistä enemmän kuluttajavalistusta ja lisäämällä tuoteinformaatiota sen eri muodoissa niin, että kuluttajat ryhtyvät entistä kriittisemmin harkitsemaan valintojaan ja saavat riittävät tiedot yksilöllisiä ja tarkoituksenmukaisia kulutusratkaisujaan varten,
- saatettava Kuluttajaneuvoston asema lakisääteiseksi ja muutettava sen kokoonpanoa niin, että se vastaa eduskunnan poliittisia voimasuhteita,
- lisättävä ja kehitettävä radion ja TV:n kuluttajavalistusohjelmia,
- kehitettävä ja ajanmukaistettava kuluttajien talouden ja terveyden turvaamiseksi tarkoitettua lainsäädäntöä ja muita säännöksiä,
- aikaansaatava yleinen valituselin käsittelemään niitä riitakysymyksiä, joita ei ole voitu sopia kuluttajien ja kaupan tai valmistajien välisissä neuvotteluissa,
- tiivistettävä kansainvälistä yhteistyötä ja myönnettävä varat päätettyjen toimenpiteiden toteuttamiseen maamme kohdalla.

6. ALUE- JA KEHITYSALUEPOLITIikka

Alue- ja kehitysaluepolitiikan ensisijaisena tavoitteena on luoda tasapuoliset taloudelliset ja sivistykselliset olosuhteet kaikille maamme kansalaisille asuinpaikkaan katsomatta. Aluepolitiikka on nähtävä nykyistä laajemmasta näkökulmasta ja erityisesti on pantava painoa kehitysalueiden olojen parantamiseen alueiden omien erityispiirteiden pohjalta. Siihen on sisällytettävä myös koulutus-, työ-, voima-, maatalous-, asunto-, liikenne-, viestintä-, kulttuuri-, luonnon- ja ympäristönsuojelu-, matkailu- ja virkistyspolitiikka.

Näin ollen on

- edistettävä yhteiskuntapolitiikan eri osa-alueilla aluepolitiikan tutkimusta,

- tehostettava eri alueiden luonnon- ja voimavarojen sekä luontaisten kehitysmahdollisuuksien kartoittamista, tunnetuksi tekemistä ja hyväksikäyttöä,
- keskitettävä elinkeinopoliittiset tukitoimenpiteet niihin alueiden keskuksiin, jotka osoittautuvat kasvukykyisiksi,
- sosiaali- ja talouspoliittisin erityisohjelmin taattava kehitysalueiden asukkaille sama sosiaalinen turvallisuustaso kuin kehittyneiden alueiden asukkaille,
- ryhdyttävä aluepoliittisin keinoin ruuhkautumisalueiden kasvun hillitsemiseen,
- rahti-, tietoliikenne-, viestintä-, palvelu-, voima- yms. maksujen ja kustannusten osalta on kehitysalue saatettava kilpailukykyiseksi rintamaiden kanssa,
- edistettävä yhteistyötä naapurimaiden kanssa kehitysaluekysymyksissä,
- yksityiselle yritystoiminnalle luotava nykyistä paremmat edellytykset siellä, missä alueelliset kehittämistoimenpiteet sitä vaativat,
- valtion yrityksiä sijoitettaessa on myös alueelliset ja kansantaloudelliset näkökohdat otettava huomioon.

7. TYÖVOIMAPOLITIIKKA

Aktiivisen, sosiaalisesti korostuneen työvoimapolitiikan merkitys taloudellisen kasvun, turvallisuuden ja hyvinvoinnin kannalta on lisääntynyt viime vuosina. Työllisyyspolitiikka on ollut laajennettava koskemaan myös työvoiman ammatti- ja uudelleen koulutusta, työnvälitystoiminnan tehostamista sekä työvoiman alueellisen liikkuvuuden edistämistä.

Lisäksi on työllisyyspolitiikkaa ollut täydennettävä sellaisin sosiaalisin toimenpitein, jotka tekevät työkykynsä osittain tai kokonaan menettäneelle työvoimalle mahdolliseksi vetäytymisen syrjään työelämästä.

Kokoomus edellyttää, että

- työvoimapolitiikan on perustuttava selvityksiin työvoiman pitkän tähtäimen alueellisista ja ammatillisista tarpeista,
- työvoiman koulutus ja ammatinvalinnan ohjaus sekä asuntotuotanto on sopeutettava edellä mainittuihin selvityksiin,
- työvoiman peruskoulutuksen, korkeampi koulutus mukaan luettuna, on oltava niin laajaa, että se mahdollistaa lyhyellä lisäkoulutuksella uusiin tehtäviin siirtymisen,
- työssäkäyvän väestön koulutusmahdollisuuksia lisäämällä helpotetaan ammatista toiseen siirtymisen mahdollisuuksia,
- työvoiman alueellista liikkuvuutta on edistettävä lisäämällä muuttoa uudelleen sijoittumis- sekä uudelleen koulutustukea,
- sellaisia vajaatyökykyisiä varten, jotka ovat halukkaita osallistumaan työelämään on siihen luotava mahdollisuudet,
- on tehtävä mahdolliseksi ennen aikainen eläkkeelle siirtyminen sellaisille työntekijöille ja itsenäisille yrittäjille, jotka eivät enää voi osallistua työelämään,
- työllisyyspolitiikassa on kaikki työntekijät asetettava samanarvoiseen asemaan, mukaan luettuna henkisen työn tekijät, maatalouden harjoittajat ja muut itsenäiset yrittäjät.

8. TULONJAKOPOLITIIKKA

Sosiaalisista syistä on sitä tulonjakoa, joka on tapahtunut markkinamekanismin välityksellä, pyritty jälkepäin korjaamaan niiden eduksi, jotka eivät ole lainkaan voineet

osallistua taloudelliseen toimintaan tai joiden tulo-osuus on muista syistä jäänyt suhteettoman pieneksi.

Yleisen hyvinvoinnin lisääntymisen ja tehostuneen sosiaalipolitiikan ansiosta näiden yhteiskunnan pienituloisten asemaa on kyetty parantamaan. Tulonjakopolitiikan heikkoutena on ollut se, että parlamentaarisilla elimillä ei ole ollut riittäviä mahdollisuuksia vaikuttaa tulojen jakaantumiseen sekä se, että tulonjakoa koskevat erimielisyydet ovat helposti johtaneet inflaatioon.

Tämän vuoksi on tulonjakopolitiikkaa kehitettävä edelleen siten, että

- laaditaan laki yleisestä vähimmäistoimeentulosta,
- tuloeroja pyritään tasoittamaan,
- harjoitetaan palkkopolitiikkaa, joka estää ammattityövoiman ja asiantuntijain siirtymisen ulkomaille,
- perustetaan erityinen tutkimuslaitos tutkimaan ja selvittämään eri tuotannon tekijäin osuutta tuotannon kasvussa sekä palkkojen keskinäisiä suhteita ottaen huomioon työn koulutuksellinen, fyysinen ja henkinen vaatimustaso,
- kehitetään edelleen tulopoliittista neuvottelumenetelmää ja sopeutetaan tulopoliittika raha- ja finanssipoliittikkaan.

9. OMISTUSSUHTEET

Omaisuus luo osaltaan turvallisuutta ja vahvistaa yksilöiden asemaa ja heidän riippumattomuuttaan. Lisäksi omistuksen yleistymisen vähentää omaisuuteen perustuneita yhteiskunnallisia arvostuseroja. Kansallinen Kokoomus haluaa luoda yhteiskunnan joka perustuu kansalaisten mahdollisimman tasaveroiseen asemaan, riippumattomuuteen ja itsenäisyyteen. Puolue pitää omaisuuden muodostuksen tasaisemman jakaantumisen edistämistä keskeisenä taloudellisen toiminnan tavoitteena.

Tämän vuoksi on

- erilaisia säästämismuotoja edistettävä ja kehitettävä sekä samalla turvattava rahassa tehtyjen säästöjen reaaliarvon säilyminen,
- kansalaisten mahdollisuuksia oman asunnon hankkimiseen helpotettava sallimalla vähentää tuloista tietyn ajanjakson kuluessa oman asunnon velan kuoletukset tai osa niistä,
- perustettava erityisiä sijoitusosakeyhtiöitä, joiden perusosakekannaksi myydään osa valtion valtioenemmistöisissä yhtiöissä omistamia osakkeita,
- tutkittava mahdollisuudet luoda yleinen voitto-osuusjärjestelmä siten, että mahdollistetaan yritysten työntekijöille hankkia niiden osakkeita,
- parannettava yritysten omarahoitusmahdollisuuksia.

10. JULKINEN TALOUS

Tunnusomaista toisen maailmansodan jälkeiselle kehitykselle on ollut, että julkinen talous on kasvanut muuta taloutta nopeammin. Varojen siirto yksityiseltä julkiselle sektorille ei ole sujunut häiriöittä, vaan se on johtanut julkisen talouden tasapainottomuuteen ja siten kysynnän liialliseen paisumiseen. Samanaikaisesti on julkinen talous muodostunut niin raskasliikkeiseksi ja vaikeasti hallittavaksi, että sitä ei ole kyetty käyttämään apuna

suhdanteiden tasaamisessa. Lisäksi on ilmennyt, että eduskunnalla ei ole ollut käytettävissään riittävästi mahdollisuuksia paisuneen budjetin käsittelemiseksi, minkä ohella valtion tilintarkastajien lukumäärä on osoittautunut riittämättömäksi.

Tehtävien ja rahoituslähteiden jako valtion ja kuntien kesken ei enää vastaa kuntien kantokykyä.

Mainituista syistä julkista taloutta olisi hoidettava siten, että

- julkisten menojen kasvu sopeutetaan kansantulon keskimääräisen kasvun puitteisiin,
- valtion ja kuntien tehtävien jako tarkistetaan uudelleen ottaen huomioon toisaalta julkisten palvelusuoritusten yhdenmukainen tarjonta koko maassa ja toisaalta valtion ja kuntien erilaiset varojen hankintamahdollisuudet,
- vuosittaiset budjetit laaditaan mahdollisimman reaaliseksi ja että niiden yhteydessä esitetään mahdollisimman luotettavat ennakoarvot julkisten menojen kehityksestä seuraavien varainhoitovuosien aikana,
- asetetaan toimikunta tutkimaan, missä määrin julkisia toimintoja voidaan hoitaa joustavammin, tehokkaammin ja halvemmin ja ryhdytään tutkimustulosten edellyttämiin toimenpiteisiin,
- vahvistetaan eduskunnan käytännöllisiä mahdollisuuksia käsitellä budjettia ja valvoa julkisten varojen käyttöä,
- julkisen talouden suhdannepoliittisen joustavuuden lisäämiseen kiinnitetään tähänastista suurempaa huomiota.

11. VEROTUS

Vaikka verotusta on eri aikoina korjattu ja tarkistettu, nämä korjaukset ja tarkistukset eivät ole koskeneet koko verojärjestelmää, vaan ainoastaan sen yksityiskohtia. Kun verorasitusta on jouduttu koko ajan lisäämään, vanhentuneen ja epätasaisesti uusitun verojärjestelmämme epäkohdat ovat korostuneet entisestään. Tämä on koskenut aivan erityisesti yksityisten kansalaisten tuloverotusta, jonka osalta progressio on yhdessä inflaation kanssa nostanut verorasituksen jo keskisuurissa tuloissa varsin korkeaksi. Kunnallistalouksien menojen nousu ja tulonhankintamuotojen kehittymättömyys on puolestaan johtanut lisääntyviin rahoitusvaikeuksiin. Kansainväliset kilpailunäkökohdat on myös otettava huomioon verotusjärjestelmää muotoiltaessa.

Tämän vuoksi

- verojärjestelmämme on tarkistettava kokonaisuudessaan siten, että verotuksen painopistettä siirretään välittömästä välilliseen verotukseen ja samalla korvataan pienituloisille tästä aiheutuva verorasituksen lisääntyminen,
- fyysisten henkilöiden tuloverotus on yksinkertaistettava,
- aviopuolisoiden yhteisverotuksesta on luovuttava ja otettava käytäntöön vain yksi veroasteikko,
- tuloveroasteikkoa on vuosittain korjattava rahanarvon muutosta vastaavaksi,
- harkintaverotus on poistettava,
- ennakoverotuksen epäkohdat on korjattava pitäen tavoitteena siirtymistä palkkaveroon,

- liikevaihtoverotuksessa on siirryttävä arvonlisäveroon, siirtymävaiheessa mahdollisesti aiheutuvat sosiaaliset haittavaikutukset kompensoidaan,
- kuntien meno- ja tulokehityksen välisen epätasapainon ratkaisemiseksi on kuntien ja valtion kustannus- ja tulojaon perusteet uudistettava,
- hallinto-oikeudellista oikeusturvaa veroasioissa on lisättävä,
- osakesäästämisen esteenä olevat verotukselliset epäkohdat poistetaan.

V Ulko- ja turvallisuuspolitiikka

Maamme kansainväliset suhteet muodostavat kokonaisuuden, joka sekä sellaisenaan että osiensa välityksellä vaikuttaa maamme ulkopoliittiseen asemaan. Kansainvälisten suhteiden monipuolistuessa perinteisen ulkopoliitiikan rinnalla taloudellisten, kulttuuri- ja muiden vuorovaikutussuhteiden kehitys on tärkeä valtioiden välisen kanssakäymisen muoto.

1. PUOLUEETTOMUUSPOLITIikka

Vakiintuneen puolueettomuuslinjan johdonmukainen jatkaminen on nähtävä maamme ulkopoliitiikan perustavoitteena. Puolueettomuuspolitiikan jatkuvuus ja sen horjumattomuus edellyttävät maamme koko väestön tietoista asettumista tämän näkemyksen taakse. Voidaksemme kehittää ja syventää Paasikivi-Kekkosen linjaan pohjautuvaa puolueettomuuspolitiikkaa, on kansalaisten tietomäärää ulkopoliittikkamme peruskysymyksistä pyrittävä tehokkaasti lisäämään. Riittävän tietomäärän ja ennakkoluulottomien asenteiden pohjalta voidaan päästä siihen maamme kannalta välttämättömään päämäärään, että ulkopoliitiikan peruskysymyksistä vallitsee kansalaisten ja heitä edustavien poliittisten ryhmien kesken mahdollisimman pitkälle ulottuva yksimielisyys. Suomen velvollisuutena on puolueettomuutensa turvaamiseksi ulko- ja puolustuspoliittisin keinoin huolehtia omasta turvallisuudestaan.

Maamme kansainvälisestä asemasta johtuen on ulkopoliitiikan piiriin luettavaa toimintaa pyrittävä ohjaamaan siten, että myös käytännön ratkaisuissa tinkimättä noudatetaan puolueettomuuteen ja tasapuolisuuteen tähtäävää politiikkaa. Erityisesti on huolehdittava siitä, että maamme suhteet naapurimaihin - Neuvostoliittoon ja Pohjoismaihin - monipuolistuvat ja että maamme voi pysytellä kansainvälisten ristiriitojen ja suurvaltojen välisen vastakohtaisuuksien ulkopuolella. Samalla on huolehdittava myös siitä, että maamme osallistuu aktiivisesti YK:n ja muiden kansainvälisten järjestöjen toimintaan. Vain näillä edellytyksillä puolueettomuusasemamme voi muodostua meille itsellemme edulliseksi ja palvella laajemmalla alueella kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden päämäärää.

2. PUOLUSTUSPOLITIikka

Ulkopoliitiikan rinnalla puolustuspolitiikka muodostaa maamme turvallisuuspolitiikan toisen osatekijän. Turvallisuuspolitiikan menestyksellisen toteuttamisen kannalta on välttämätöntä, että ulko- ja puolustuspolitiikan tavoitteet sekä puolustusvoimien suorituskyky ovat keskenään tasapainossa.

Puolustuspolitiikan osalta on maassamme viime vuosina tapahtunut järjestelmällisiä laiminlyöntejä puolustusvoimien perushankinta- ja käyttövaroihin kohdistuneiden

supistusten muodossa. Puolustusmahdollisuuksiemme määrätietoiseksi kehittämiseksi ja maanpuolustukseen vuosittain käytettävien varojen mahdollisimman tarkoituksenmukaiseksi käyttämiseksi on välttämätöntä laatia pysyvä perushankintalaki. Se tulee mitoittaa tyydyttämään parlamentaarisen puolustuskomitean v. 1971 määrittämien puolustusvoimien tehtävien asettamat perushankinta- ja käyttömenot.

Väestön toimeentulon turvaamiseksi ja elinkeinoelämän toimintaedellytysten takaamiseksi on luotava tärkeimpien elintarvikkeiden ja raaka-aineiden varmuusvarastointia edistävä tukijärjestelmä. Tämä tulisi mitoittaa välttämättömyystarvikkeiden osalta vähintään vuoden kulutustarvetta vastaavaksi.

Väestönsuojelun kokonaisuohjelmien laatimiseen, koulutukseen ja suojien rakentamiseen sekä kalustohankintoihin tulee osoittaa tähänastista enemmän varoja.

Turvallisuuspolitiikan onnistumisen kannalta on välttämätöntä, että kansalaisilla on mahdollisuus saada riittävästi sekä ulko- että puolustuspolitiikkaa koskevia oikeita tietoja. Näiden pohjalle voidaan rakentaa puolueettomuus- ja turvallisuuspolitiikkaamme tukeva puolustuspolitiikka, jolla on takanaan laajojen väestöryhmien tuki.

Asevelvollisuus merkitsee miespuoliselle väestölle yhteiskunnallista velvoitetta. Yhteiskunnan velvollisuutena on huolehtia siitä, että asevelvollisuutta suorittavien ja heidän huollettaviensa taloudellinen ja oikeudellinen asema turvataan.

3. TALOUDELLINEN VUOROVAIKUTUS

Valtioiden välinen taloudellinen, tekninen ja tieteellinen vuorovaikutus on muodostunut yhä merkityksellisemmäksi kansainvälisen kanssakäymisen muodoksi. Tämä kehitys tulee 1970-luvulla kansainvälisen työnjaon eriytymisen myötä määrällisesti laajenemaan ja saamaan laadullisesti entistä monipuolisempia piirteitä.

Suomen harjoittama puolueettomuuspolitiikka ja taloudellisen kasvun vaatimukset edellyttävät näiden alojen piiriin kuuluvaa yhteistoimintaa kaikkien valtioiden kanssa. Erityisesti huomiota on tällöin kiinnitettävä Neuvostoliittoon sekä muiden itäryhmän maiden ja skandinaavisten naapurimaiden kanssa harjoitettavaan kauppavaihtoon.

Maamme tulee ja se voi puolueettomuusasemastaan käsin kehittää kaupallista ja muuta taloudellista yhteistyötä muiden valtioiden kanssa riippumatta niiden taloudellisesta, poliittisesta tai yhteiskunnallisesta järjestelmästä. Erityisen tärkeätä Suomen kannalta on se, että maamme kykenee puolueettomuusasemaansa horjuttamatta järjestämään taloudelliset suhteet Euroopan yhteismarkkinoihin (EEC) ja sosialististen maiden muodostamaan taloudelliseen yhteistyöjärjestöön (SEV).

Suomen ja muiden maiden välisessä taloudellisessa, teknisessä ja tieteellisessä vaihdossa on pyrittävä määrätietoisesti etsimään keinoja vaihdon laadullisen alan laajentamiseksi määrällisen kasvun ohella. Kauppavaihdon osalta on tällöin kiinnitettävä erityistä huomiota suomalaisten tuotteiden viennin monipuolistamiseen ja niistä maista tapahtuvaan tuontiin, joiden tuontivalikoima on yksipuolinen tai koostuu pääasiallisesti perushyödykkeistä.

4. KANSAINVÄLINEN YHTEYDENPITO

Tietoliikenteen, matkailun ja kansainvälisen tieteellisen tutkimuksen kehitys luovat edellytyksiä yhä laajempien väestöryhmien osallistumiselle kansainväliseen yhteydenpitoon. Yhteiskunnan on pidettävä huolta siitä, että kansalaisten mahdollisuudet ulkomaita koskevien totuudenmukaisten tietojen saamiseen sekä omakohtaisten kokemusten että eri tiedotuskanavien kautta paranevat. Maamme ja ulkomaiden välisen tieteellisen vaihdon kehitykselle on luotava tähänastista paremmat edellytykset.

Kyetäkseen konkreettisin toimenpitein tukemaan maamme ulkopoliittista peruslinjaa on sekä taloudellisessa yhteistoiminnassa että muussa kulttuurivaihdossa huolehdittava siitä, että Suomi ei jää näillä aloilla eristettyyn asemaan ja että maamme taholta ei harjoiteta muihin maihin kohdistuvaa syrjintää.

Kulttuuriyhteistyön laajentamiselle muihin maihin on luotava yhä paremmat edellytykset ja jo olemassa olevien kulttuurivaihdon muotojen syventämiseen on kiinnitettävä jatkuvaa huomiota. Näissä tehtävissä on julkisen vallan harjoittaman kulttuurivaihdon rinnalla turvattava yksityisten kansalaisten ja heidän muodostamiensa järjestöjen osuuden jatkuva kasvu.

5. KEHITYSYHTEISTYÖ

Kaikki valtiot on niiden poliittisesta järjestelmästä ja niiden kulttuuri- tai taloudellisesta kehitystasosta riippumatta nähtävä valtioina samanarvoisina. Periaatteellisesta yhdenvertaisuudesta huolimatta eri valtioiden välillä on huomattavia eroja niiden mahdollisuuksissa taloudellisten, sosiaalisten ja kulttuuripalvelusten turvaamiseksi kansalaisilleen.

Kansainvälinen vastuumme edellyttää Suomen aktiivista osallistumista kehitysmaiden sosiaalisen ja taloudellisen tilan kohentamiseen samoin taloudellisin perustein kuin muut maamme kanssa tasaveroiset teollisuusmaat. Käytännössä tämä merkitsee 0,7 % osuuden käyttämistä bruttokansantuotteesta kehitysapuun 1970-luvun puoliväliin mennessä YK:ssa antamiemme lupauksen mukaisesti. Mainitun kehitystukiosuuden saavuttaminen edellyttää kehitysmäärärahojen asteittaista ja tähänastista runsaampaa lisäämistä valtion tulo- ja menoarviossa lähivuosina.